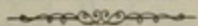

երեսնոց շահեկան գրութեամբ մը, որուն կը յաջորդէ Տարեցոյցին կարեւորագոյն մասը, այսինքն ներկայ արտասահմանեան հայ կեանքին մէկ պատկերը՝ արուած աւելի կամ պակաս խնամքով, Հյց. եկեղեցոյ իշխանութեանց կազմակերպական համադրութիւնը տալէ ետքը՝ Տարեցոյցը կուտայ յօդուածներ՝ Ամերիկահայութիւնը, «Կալիֆորնիոյ Հայոց Առաջնորդական վիճակը», «Հարաւ. Ամերիկայի հայ գաղութը», յետոյ՝ Հայկալի Առաջնորդութիւն, Հ. Բ. Ը. Միութեան Գործունէութիւնը, Բարիզահայ կրթական եւ մշակութային կեանքը, «պա՛» Հայերը Թուրքիոյ մէջ, Կեսարիոյ շրջանակներու հայութիւնը, Ազգային Խնամաստութիւն, և՛ ընդարձակօրէն՝ (տասներկու երես) Ս. Փ. Ազգ. Հիւանդանոցը, եւ հուսկ ապա՝ կարգ մը «նօթ»ներէ ետք՝ անխուսափելի Օրացոյցը։ Դժբախտաբար «Յունկ Նիւթոց»ը մոռցուած է։

Պէտք է ըսել թէ Տարեցոյցին այս Բ. մասը պէտք եղածին չափ համաչափ, համապարփակ եւ թանձրացեալ չէ։ Բայց զիտենք զժուարութիւնները։

Տ. Վ. Ն.

ԿԵԱՆՔ ԵՒ ԱՐՈՒՆՈՍ. Տարեգիրք, Բ. Տարի. 1932, Հր. «Շանք», 94, Rue Lafayette, Paris (10^e)։ Խմբ. Մ. Եւ Մ. Պարսամեան։ Տպգր. «Մասիս», Պարիս։ Երես՝ 192, Գին՝ 1.50 դոլար։

Չենք կրնար ըսել թէ Կեանք եւ Արուեստ անցեալ տարուան հատորին վրայ առաւելութիւն մը կամ յառաջադիմութիւն մը ունեցած է։ Ընդհակառակը. ըլլայ ծուլով, ըլլայ բովանդակութեամբ քայլ մը ետ է նախորդէն։ Ասիկա չենք ըսեր պարսուանքի կամ մեղադրանքի զիտուով. ամենին։ Դժուար չէ գուշակել խմբագրութեան եւ վարչութեան առջեւ ցցուած խնդրոտներն ու աննպաստ պայմանները, որոնք, ծանօթ տէն հայ գրասէրին, կարծես քիչ մը ճակատագրական են մեր գրական կեանքին մէջ։ Ասոր համար է որ միշտ լուազոյն է սկսիլ փոքր քայլերով եւ թափը հետզհետէ ստանալ, քան թէ համեմատաբար փայլուն ցոյցէ մը ետք՝ պարտասանքի նշաններ մատնել։ Կը կրկնենք. մեծամասամբ տիրող պայմաններն են մեղաւոր։

Կեանք եւ Արուեստ խմբագրութեան անհատական ձեռնբեցութիւնը շնորհաւորելի է ըստ ամենայնի։ Բայց Թէոդիկի բախտը, կ'երեւի, տարբեր հանգամանքներու ներքեւ ժպտեցաւ — եթէ ժպտեցաւ։ Լուրջ Տարեգիրքի մը համար պարարտ եւ կորովի երկարակեցութիւն մ'ապահովել զժուար է անհատական ջանքերով, սփուլեքի ներկայ կացութեան մէջ մանաւանդ։

Վերելի ցուրտ տողերը սակայն թող չնախապաշարեն ընթերցողը. բաւական լաւ բաներ ալ կան ըսելիք Կեանք եւ Արուեստ մասին։ Վարը, իրենց կարգին կը դիտենք գործին գեղեցիկ եւ օգտակար երեսներն ալ։

Երուանդ Օսեանի երկտողը, որ կը բանայ հատորը, իր տեղին վայել բան մը չունի։ Օրեանեանէն երկու էջերը այդ մեծ երեզուն եկեղեցականին ձերութեան յոգնածութիւնը կը ցուցադրեն. ներքին արժեքէն աւելի գրութեան արթնցուցած յիշատակներն են որ սրելի են թերեւս։ Զարդարեանի նոժակը՝ պարագայական քունի մը տողեր, առանց միջուկի։ Յետոյ քանի մը մանր կտորներէ ետք՝ քերթուածներ Ա. Տորեանէ եւ, Պր. Զօպանեանի թարգմանութեամբ, Էմիլ Վերհարնէ. Պր. Մալիգեան, (խնայողական նկատումներով)՝ իր ժպիտը գրութիւնը հրամցուցած է Կեանք եւ Արուեստ գառ նաեւ Ընդարձակ Տարեցոյցի ընթերցողներուն։ Կ. Սասունիի «Առաջին Զեփիւր» սիրուն է. նոյնպէս Գ. Եղապեանի «Սիկառէթին Մահը»։ Ռեհի «Արիւնոտ Հողիներ»ը քստմեծի ու անհաճոյ իրապաշտութեամբ մը գրուած է։ Արիւնի հոտը զեռ տխրեցականը պիտի գտնէ։ (Մեզի համար առանց «ձկտում»ի գրականութիւն ընդունելի չէ։) Կը յաջորդեն քերթուածներ Բ. Թօլպեանէ («նոր» մը) եւ Գ. Գեղարունիէ — կ'արտայայտեն յուզումներ՝ քիչ մը զժուար հաղորդական։ Գոյունեանի «Նիւ Երեզ»ը՝ ճարտար, հետեւաբար ախորժելի նկարագրական մըն է։

Հայաստան խորագրին տակ՝ Գ. Պողոսեանի յօդուածը (քսան երես) ամէնէն նիւթեղ եւ կարեւորն է հատորին մէջ։ Ներկայացում մը՝ հարազատ եւ համապարփակ հնար եղածին չափ։ Շատ արժեքուոր համագրութիւն մըն է նաեւ, Գեղարունիս խորագրին ներքեւ, շահեկան եւ թելադրելի գրութիւնը, «Ասուլիսներ Ճարտարապետ Պր.

Հրանդ Դազանճեանի հետ», որ տասնևութ երեսներու մէջ կը ներկայացուի ճարտարապետութեան էութիւնը՝ իր ընդհանուր գիծերուն մէջ՝ իրր արուեստ և իրր գիտութիւն։

Պատկերներ, Բանասիրութիւն, Գիտութիւն, Ժպիտ մասերը կարեւոր գրութիւններ մը չեն վերնագրեր, թէպէտեւ պէտք է ըսել թէ հղածներն ալ ախորժով կը կարգացուին։ Հոկտեմբերի Հոկտեմբեր խորագրերը կը հովանաւորէ Օշականէ և Աւագանի գրութիւնները, առաջինին՝ ծանօթ բգբաում մը խորունկէն, երկրորդին՝ «Եղիշէ Արք. Դուրեան», որ լաւ վերլուծութիւն մըն է արդարեւ Հոգեւոյս Պատրիարքին գրականութեան, մէկ տարբերակն է միայն «Մշակի ու Վարձի» հատորին մէջ արդէն հրատարակուածին։

Կ'ուզան կարգով՝ Դիւքեր և ղեմեր, Մատուցական Շարժումը «Փարիզի մէջ, Անցումը», Տարուան Յորեկանները, Տարուան Մաները, Ասոնցմէ առաջինին պարունակութիւնը՝ թէ և ըստ թիւի պակասաւոր, բայց ըստ ձեւանումի շատ գոհացուցիչ է Տարեկիրքի մը էջերուն համար։ Երկրորդը՝ դասաստեղծեանց նիւթերու և խօսողներու արձանագրութիւն մը՝ երեք էջերու մէջ, հետաքրքրական։ Երրորդին մէջ՝ աններդաշնակ, անկարեւոր և անտեղիները կարեւորներու հետ միասեղ թխմուած, անխնամ։ Վերջին երկուքը՝ սովորական մասեր, թէ և անշուշտ օգտակար և անհրաժեշտ։

Կեանք և Արուեստ դարդարուած է աղւոր լուսանկարներով, թուով շուրջ վաթսուն և հինգ, որոնք մեծ մասամբ արժէքաւոր են և Տարեկիրքը լաւապէս կը զարդարեն։

Այսպէս՝ Կեանք և Արուեստի մէջ կան համեղ ստուգներ, ինչպէս մատանշեցինք, որոնք փափաքելի հատոր մը կը դարձնեն զայն անտարակոյս։

Պէտք չէ մոռնալ գիրքին շատ ընտիր թուղթը, և կարի մաքուր տպագրութիւնը, որոնք աննշան յանձնարարականներ չեն հայերէն հատորի մը համար։

Կեանք և Արուեստը գնող գրասէրը գոհ պիտի մնայ, մեր կարծիքով։

Տ. Վ. Ն.

ՅԻՇԵՍՏԱԿԱՐԱՆ Հարիւրամեայ Յոբելիի Խաղիւղի Ս. Ստեփանոս Եկեղեցւոյ. 1831—1931. Կազմեց **Յակոբ Վարձապետեան,** Կ. Պոլիս, 1931. Տպգր. Յ. Մ. Արեւան. Երես 240։

Գրքոյի մը նուիրուած յաւերժացնելու յիշատակը զէպքի մը, որ Խաղիւղի Հայոց համար կրօնական նշանակութիւն ունեցած է։

Մանրամասն և խղճամիտ պատմութիւն մըն է յիշատակարանը՝ յիշեալ թաղին և եկեղեցիին կեանքը և անոր յարակիցները պատկերացնող, ժամանակին (1831—1931) պոստհայոց, կամ մասնաւորաբար Խաղիւղի պատմութեամբ հետաքրքրողներուն համար շահեկան է մեծապէս։

Գրքին մէջ երկրորդ մաս մը յատկացուած է Խաղիւղի գերեզմանատան տապանաքարերու արտագրութեան — դնահատիկի զործ մը։ Մահուան բանաստեղծութեան յուշիչ քերթումներ կան հոն, առանց նկատի առնելու անոնց պատմական արժէքը, որ ուրիշ շահեկանութիւն մը կը ներկայացնէ։

Վերջին էջերուն մէջ զետեղուած են յօդուածներ Խաղիւղի յիշատակներուն նուիրուած. ստորագրողներուն մէջ կան Գարեգին Եպս. Տրապիզոնի, Սիմոն Գաբամաճեան, Դոկտ. Թորգոմեան, և այլն։

Գիրքը ծայրէ ծայր զարդարուած է անձերու, տապանաքարերու և շէնքերու լուսանկարներով, որոնք կենդանութիւն մը կուտան անցեալ մը վերապրեցնելու համար շինուած այս հատորին։ Տ. Վ. Ն.

ԴԻՇԵՍՏԱԿԱՐԱՆ ՄԻՆԵՍԻ ԼՈՒՍԱՆԱՅ. Կ. Սիւալ, 1931. Երես 168. Գին 1 դոլար։ Հրատ. Cental Printing Co. 401, Broad Str. Philadelphia, Penna. U. S. A.

1931 տարւոյ հրատարակութիւն մըն է «Գիշերհեկ Միւնիւս Լուսարաց»ը, որ կը պարունակէ հեղինակին 50ի չափ երկար կամ կարճ քերթումները, զորս կը բաժնէ քսնի մը մասերու։ Ա. «Երբ դեռ գիշեր էր . . .», որուն մէջ տեղ գրաւած են կարգ մը քերթումներ, սիրոյ և կարօտի երգերը հեղինակին։ Բ. «Թերթեր Տարագրութեան Մասնակի», որ կ'երեւին հայ տարագրութեան զանազան գրուածներու նուիրուած քերթումներ։ Գ. «Երգ ժողովուրդի», ժողովրդային մօտիւններու վը-